

Hyvinvointikertomuksen vuosiraportti 2022

Sisällys

1	Johdanto	3
2	Hyvinvointi mittareiden valossa.....	4
2.1	HYTE-kerroin.....	4
2.2	TEA-viisari	5
2.3	Porvoolaisten hyvinvointi lukuina	7
2.4	Lapset, nuoret ja perheet.....	8
2.4.1	Kunnallisen varhaiskasvatuksen osallistumisaste	8
2.4.2	Lapsiköyhyys	8
2.4.3	Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saavat lapsiperheet	9
2.4.4	Lasten heikko fyysinen toimintakyky (Move!-mittaus).	9
2.4.5	Nuorten heikko fyysinen toimintakyky (Move!-mittaus)	10
2.4.6	Koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret	10
2.4.7	Nuorisotyöttömyys	10
2.5	Aikuiset	11
2.5.1	Rakennetyöttömyys	11
2.5.2	Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saavat	11
2.5.3	Yksinasuvat ikäihmiset	11
2.5.4	Kaatumisesta johtuvat eläkeikäisten hoitojaksot.....	12
2.5.5	Päihtyneiden säilöönnotot.....	12
2.5.6	Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta	13
3	Hyvinvointisuunnitelman toimenpiteet	13
3.1	Toimenpidetaulukko	14
3.2	Kotoutuminen	20
4	Valtakunnalliset nostot	20
5	Johtopäätökset.....	21

1 Johdanto

Hyvinvoinnin edistäminen on kuntalain mukaan kunnan perustehtävä. Vuoden 2023 alusta voimaan tullut laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 6§ velvoittaa kuntaa edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä sekä raportoimaan valtuustolle vuosittain kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutuneista toimenpiteistä. Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin.

Porvoolaisten hyvinvoinnin tilaa tarkastellaan vuosittain hyvinvointikertomuksessa peilaamalla sitä indikaattoreihin, joita on saatavilla ja ovat vertailtavissa valtakunnallisesti ja verrokkikuntiin. Porvoossa on erittäin hyvät lähtökohdat hyvinvoinnin edistämiseen, ja meillä tehdään jo nyt oikeita asioita. Yhä suurempi osa porvoolaisista voi hyvin, joskin samalla pienelle osalle kasautuu kuitenkin erilaisia ja erikokoisia ongelmia, jotka varjostavat elämää ja heikentävät hyvinvointia. Valtakunnalliset mittarit ovat monesti jäljessä ja vain niitä seuraamalla ei tilannekuva hahmotu objektiivisesti ja niihin ei reagoida oikea-aikaisesti. On siis koko ajan oltava hereillä ja mahdollisimman ennakoivasti yrittävä aistia huolenaiheita ja ilmiöitä, unohtamatta iloita onnistumisista.

Hyvinvoinnin edistämistyöhön tarvitaan monipuolisesti eri toimijoita, tässä ei pärjätä yksin. Hyvinvointialueen kanssa tehtävä yhteistyö on vasta muotoutumassa ja yhteisiä painopisteitä, tavoitteita sekä työnjakoa tullaan tarkistamaan yhteistyössä.

Hyvinvointisuunnitelma laadittiin valtuustokaudelle ajassa, jolloin kaikki hyvinvointialueuudistuksen aallot eivät olleet vielä tiedossa. Käytännön tasolla on ilmennyt monta asiaa, jotka tulee miettiä uudelleen ja uusin ottein. Järjestämisvastuu antaa selkeän ohjenuoran tekemiselle ja tuo myös työlle tietynlaiset rajat. Myönnettävä on, että moni asia erityisesti hyte-teemoissa on vielä jäsentymätön ja vaatii valtion tasoltakin ohjausta ja suuntaa.

Hyvinvointisuunnitelmaan nostettiin hyvinvointikertomuksen osoittaman tiedon ja arvioinnin pohjalta seuraavat keskeiset teemat.

- 1. asukkaiden osallisuus ja asiakaslähtöinen toiminta**
- 2. ennaltaehkäisevät ja oikea-aikaiset palvelut**
- 3. hyvinvointia tukeva ympäristö**

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmän jäsenet vuonna 2022:

Sivistysjohtaja Sari Gustafsson, puheenjohtaja
vt Sosiaali- ja terveystoimen johtaja Kirsä Oksanen
Apulaiskaupunginjohtaja Fredrick von Schoultz
Kuntatekniikkapäällikkö Kari Hällström
Kulttuuri- ja vapaa-aikajohtaja Anders Lindholm-Ahlefeldt
Kehitysjohdaja Charlotta Grönqvist
Yhteys- ja viestintäjohtaja Aino-Marja Kontio
Sosiaali- ja terveystoimen kehittämisjohtaja Katja Blomberg
Sivistystoimen kehittämisjohtaja Minna Öhman
Tilapalveluiden vt toimitusjohtaja Leila Korhonen
Hyvinvointikoordinaattori Petra Bärlund-Hämäläinen, sihteeri

2 Hyvinvointi mittareiden valossa

Harva valtakunnallisista mittareista päivittyy vuosittain. Toteutumista tuleekin seurata pidemmällä aikavälillä. Kouluterveyskysely toteutetaan keväällä 2023, jolloin mittarit päivittyvät vasta tulevana syksyllä. Ehdotetun vähimmäistietosisältöasetuksen mukaisesti nostetaan tähän ne mittarit, jotka ovat päivittyneet hyvinvointikertomuksen laadinnan jälkeen (23.2.2022). Lisäksi tuodaan tämän dokumentin kohdassa 2.3. aikaisimmista valtakunnallisista kyselyistä lasten ja nuorten hyvinvointi lukuina (Kouluterveyskysely 2021) ja aikuisten hyvinvointi lukuina (FinSote 2020).

Porvoon kaupungin hyvinvointityötä tarkastellaan lisäksi TEA-viisarin ja HYTE-kertoimen (strategian mittari) kautta. Lasten ja nuorten toimintakykyä mittaava Move! halutaan pitää erityisessä seurannassa.

2.1 HYTE-kerroin

Porvoon työtä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen eteen voidaan tarkastella HYTE-kertoimen avulla. HYTE-kerroin on valtionosuuden lisäosa kunnille, eli rahallinen kannuste hyvin tehtyyn ja tuloksekkaaseen hyvinvointityöhön. Sotkanetistä saa kunnan HYTE-kertoimen laskennallisena tuloksena jo nyt, mutta ensimmäisen kerran kunnille se jaetaan vuoden 2023 alusta. On syytä huomata, että HYTE-tulos suhteutetaan muihin kuntiin. Sotkanetin viimeisimmän tiedon mukaan valtionosuuden lisäosan suuruus olisi 2022 tiedoilla 901 300 euroa.

Oman kunnan HYTE-kerroin voi pudota hyvästä työstä huolimatta, jos muut kunnat tekevät työn vielä paremmin. Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: toimintaa kuvaavien prosessi-indikaattorien ja tuloksia kuvaavien tulosindikaattorien. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määrääjain, eivätkä ne tule olemaan aina samoja.

Toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit					
Peruskoulut (4)		Liikunta (5)		Kulttuuri (1)	Kuntajohto (5)
Tuloksia kuvaavat tulosindikaattorit					
Ylipaino	Koettu terveys	Koulupudokkaat	Työkyvyttömyyseläke	Kaatumishoitajaksot	Toimeentulotuki

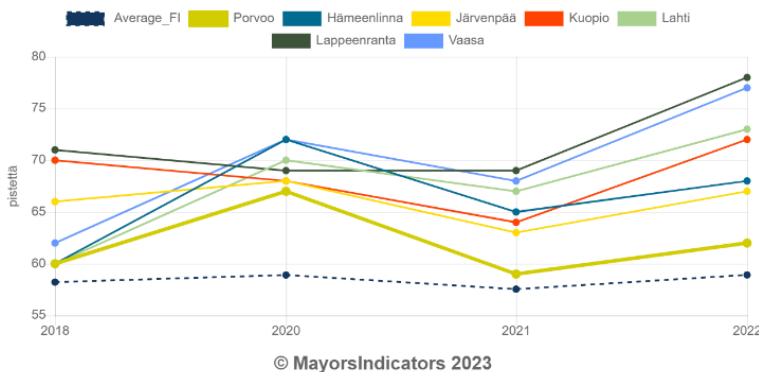
Prosessi-indikaattorit kerätään THL:n TEA-tiedonkeruiden yhteydessä suoraan kunnista. Peruskoulujen vastausprosentti oli viime kyselyssä vain 38 %, joten sitä tulee nostaa. Tulosindikaattorit mittaavat muutosta väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä ja ne on valittu seuraavien periaatteiden mukaan:

- Kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa indikaattoreihin.
- Eri ikäryhmät ovat edustettuina.
- Jotta kunnan väestörakenne, sairastavuus tai työttömyystilanne ei vaikuttaisi tulokseen, mitataan tulosindikaattoreissa lähtökohtaisesti muutosta.

- Tavoite on, että kunnat olisivat mahdollisimman paljon samalla viivalla ja niillä olisi mahdollisuus saada todettavia, hyviä muutoksia näissä asioissa aikaan.

HYTE-kertoimelle on Porvoossa valtuusto päättänyt verrokkikunnat: Hämeenlinna, Järvenpää, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Vaasa ja kaikkien Suomen kuntien keskiarvo. HYTE-kertoimen verrokkikunniksi valittiin kunnianhimoisesti kuntia, joiden tulosta tavoitellaan ja joista halutaan ottaa oppia omaan kehittämistyöhön. Muiden mittareiden osalta, ei vielä ole verrokkikuntaa nimetty. Tähän raporttiin on jatkettu näissä muissakin mittareissa vertailua HYTE-kertoimen verrokkikuntiin.

Prosessi-indikaattoreiden osalta Porvoon tilanne on laskeva: vuonna 2022 tulos oli 64, vuonna 2020 83 ja vuonna 2021 76. Prosesseissa onkin parannettavaa, ja näiden osalta THL:n kyselyt ovatkin aivan avainasemassa ja niiden täyttämisen koordinoitua tulisi vahvistaa. Tulosindikaattoreiden osalta kehityksen suunta on positiivinen: 2020 52, 2021 42 ja vuonna 2022 60.

HYTE-kerroin ilmaisee kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön aktiivisuutta, perustuen prosessi- sekä tulosindikaattoreihin. HYTE-kerroin esitetään asteikolla 0-100. HYTE-kertoimen piste-arvo on keskiarvo prosessi-indikaattoreiden keskiarvosta ja tulosindikaattoreiden keskiarvosta.

Suunnan tulisi olla nouseva. Porvoon arvo vuodelle 2022 on 62 pistettä, joten suunta on oikea. (vuonna 2020 67, vuonna 2021 59)

Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi (THL); HYTE-kerroin. Tiedot haettu 21.12.2022.

Alla tulosindikaattoreiden vertailu verrokkikuntiin. Paras mahdollinen tulos on 100:

- **Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saavat 25–64-vuotiaat.** Porvoossa tulos 59. Näissä tuloksissa ei verrokkikunnissa ole suurtakaan vaihtelua, 53–62.
- **Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat.** Porvoossa tulos 100, eli täydet pisteet. Tilanne on Porvoon osalta hyvä, olemme joko tavoitetilassa tai meillä on ollut suurin positiivinen muutos.
- **Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat.** Porvoossa tulos 61. Tässä on verrokkikuntiin verrattuna vaihtelua. Jollain on 100 ja jollain aika lähellä Porvoon tulosta.
- **Ylipaino.** Porvoossa tulos on 63. Verrokkikunnilla 54–60 välillä.
- **Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot.** Porvoossa tulos 48. Verrokkikunnilla 36–56 välillä.
- **Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi.** Porvoossa 32 ja verrokkikunnilla 24–36 välillä.

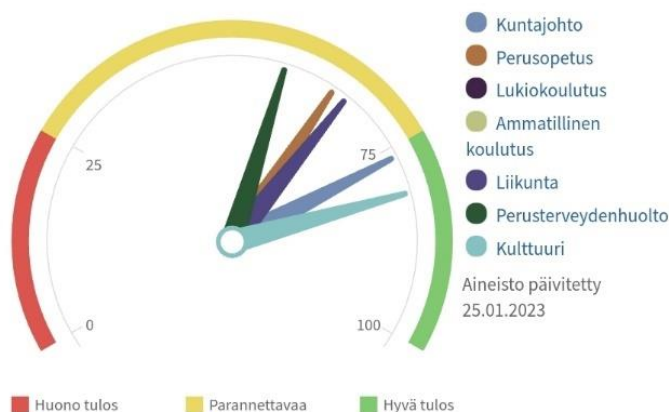
2.2 TEA-viisari

Kunnan hyvinvointityön rakenteita voidaan tarkastella Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ylläpitämän TEA-viisarin avulla, joka mittaa kunnan aktiivisuutta terveyden edistämisessä.

THL kerää tietoja kunnan eri toimialojen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöstä (TEA). Tiedonkeruilla selvitetään esimerkiksi toimenpiteitä, resursseja ja poikkihallinnollisia toimintakäytäntöjä. Kunnille tiedonkeruut antavat tietoa kunnan tilanteesta suhteessa koko maahan tai vastaaviin kuntiin. Tietoja käytetään hyvinvointijohtamisen välineenä Porvoossa. Tiedot kerätään säännöllisesti kahden vuoden välein. Liikunnan ja lukioiden tiedonkeruut ovat parillisina vuosina. Peruskoulujen, kuntajohdon ja kulttuurin tiedonkeruut ovat parittomina vuosina.

TEA-viisarin tuloksia voi tarkastella myös vahvuuksien ja kehittämiskohteiden kautta sektoreittain. THL:n kyselyihin vastaamisen käytänteitä kehitetään koko ajan. Porvoossa kyseisen tiedon seuranta ja hyödyntämisen mahdollisuudet kehittyvät jatkuvasti.

Kaikki sektorit : Porvoo 2022

Porvoon kaikkien sektoreiden keskiarvo vuonna 2022 oli 67 pistettä. Pistemäärä on sama kuin vuonna 2021. Koko maan keskiarvo on 68 pistettä.

Lukiokoulutuksesta ei ole aiemmin ollut julkista tietoa, ja tuoreimmat tulokset julkaistaan toukokuussa. Porvoossa toimiva ammatillinen koulutus ei ole tietääksemme toimittanut tietoja.

	Porvoo	Hämeenlinna	Järvenpää	Kuopio	Lahti	Lappeenranta	Vaasa	Verrokkikunnat ka	Koko maa ka
Kaikki sektorit	67	69	73	78	71	75	67	72	68
Kuntajohto	76	87	79	100	90	88	77	87	79
Perusopetus	64	61	65	62	61	69	70	65	64
Lukiokoulutus	..	70	73	72	71	72	69		66
Ammatillinen koulutus	..	..	..	..	..	..	..		63
Liikunta	66	72	80	86	78	90	76	80	72
Perusterveydenhuolto	57	58	72	70	66	67	59	65	70
Kulttuuri	81	67	75	88	74	74	59	72	66

Porvoolla on vuoden 2022 tulosten osalta kirittävää verrokkikuntiin nähden lähes kaikissa lohkoissa. Kulttuurin osalta olemme sekä verrokkikuntien keskiarvoon että koko maan keskiarvoon verrattuna edellä. Koko maan keskiarvoon verrattuna olemme joidenkin lohkojen osalta lähellä koko maan keskiarvoa, tai samoissa pisteissä.

Hyvään tulokseen (75–100 pistettä) ylletään kuntajohdon ja kulttuurin osalta. Muut tarkastellut kokonaisuudet ovat lohossa parannettavaa (25–74 pistettä), mutta suhteellisen lähellä hyvän tuloksen raja-arvoa.

Perusterveydenhuollon tulokset nousevat vielä tähän listaukseen mukaan, koska olivat osa Porvoon kaupunkia 2022. Porvoon perusterveydenhuollon pistemäärä oli 57, jäädessä verrokkikuntien etä koko maan keskiarvojen alle.

2.3 Porvoolaisten hyvinvointi lukuina

AIKUISTEN HYVINVOINTI LUKUINA (FINSOTE 2020)

83 % on tyytyväinen
asuinalueensa olosuhteisiin.

71 % kokee elämänsä erittäin
tai hyvin turvalliseksi.

56,6 % kokee elämänlaatunsa
hyväksi.

Muita nostoja:

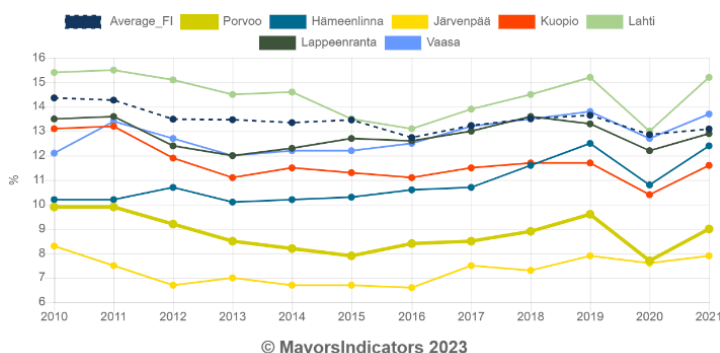
- 52,1 % kokee olevansa onnellinen.
- 9,3 % kokee itsensä yksinäiseksi.
- 3,7 % kokee elämänsä turvattomaksi.
- 14,3 % psyykkisesti merkittävästi kuormittuneet.
- 19 % tinkinyt lääkkeitä tai lääkärikäynneistä.
- 63 % liikkuu liian vähän suosituksiin verrattuna.
- 32,7 % käyttää kasviksia ja hedelmiä suositusten mukaisesti.
- 26,5 % yrittää lihavuuden raja-arvon.
- 37 % kokee terveytensä heikoksi.
- 28,8 % on alkoholin liikakäyttäjä.
- 19,7 % tupakoi.
- 3 % on kokenut lähisuhdeväkivaltaa tai uhkailua.

2.4 Lapset, nuoret ja perheet

2.4.1 Kunnallisen varhaiskasvatuksen osallistumisaste

Indikaattori ilmaisee kaikki kunnan kustantamaan varhaiskasvatukseen vuoden lopussa osallistuneet 1–6-vuotiaat. Tietoihin sisältyvät palveluseteleitä saaneet asiakkaat sekä yksityisen hoidon tuella hoidetut lapset. Porvoon arvo vuodelle 2020 oli 83 %, vuodelle 2021 85,2 % ja vuodelle 2022 87,0 %. Kehityssuunnan tulisi olla nouseva, mitä se Porvoossa onkin.

2.4.2 Lapsiköyhyys

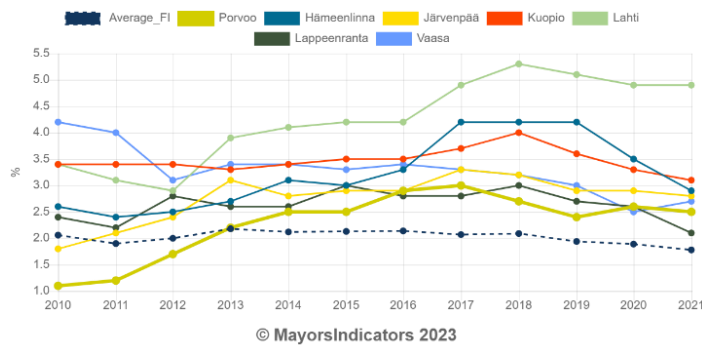

Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi (THL); Tulonjaon kokonaistilasto (Tilastokeskus). Tiedot haettu 09.03.2023.

Tämä indikaattori esittää pienituloisissa kotitalouksissa elävien alle 18-vuotiaiden osuuden koko ikäryhmästä. Kyseisten kotitalouksien tulot ovat alle 60 prosenttia kansallisesta mediaanitulosta. Mitä alhaisempi indikaattorin arvo on, sitä alhaisempi on lapsiköyhyysaste.

Suunnan tulisi olla laskeva. Porvoon arvo vuodelle 2021 on 9,00 %. Indikaattori on nousussa, eli ei-toivottuun suuntaan.

2.4.3 Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saavat lapsiperheet

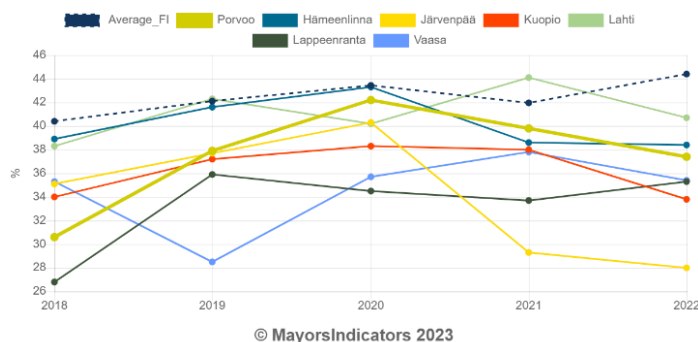

Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi (THL); Toimeentulotukirekisteri (THL). Tiedot haettu 01.09.2022.

Lapsuuden aikana koettu köyhyys voi vaikuttaa pitkään nuoruusiälle. Mitä pidempi köyhyysjakso, sitä todennäköisempi on köyhyyden vaikutus lapseen. Toimeentulotukien saajat ovat yksi köyhyyden mittari, josta toimeentulotukea saavat lapsiperheet ilmentävät köyhydessä elävien lapsiperheiden määrää.

Indikaattori esittää pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden osuuden koko väestön lapsiperheistä. Lapsiperheisiin lukeutuvat kaikki perheet, joissa on yhden tai useamman huoltajan lisäksi vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi. Toimeentulotukeen lukeutuvat vähintään yksi seuraavista: perustoimeentulotuki, täydentävä toimeentulotuki, ehkäisevä toimeentulotuki. Suunnan tulisi olla laskeva. Porvoon arvo vuodelle 2021 on 2,50 %, ja pientä laskua on indikaattorissa, joten suunta on oikea.

2.4.4 Lasten heikko fyysinen toimintakyky (Move!-mittaus)

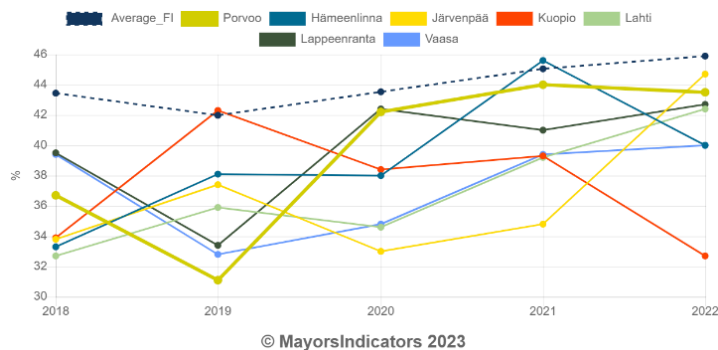

Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi (THL); MOVE! - järjestelmän kansallinen rekisteri. Tiedot haettu 13.02.2023.

Tämä indikaattori esittää Move!-mittaustavan mukaiset 5. luokan oppilaat, joilla on heikko fyysinen toimintakyky suhteessa kaikkiin 5. luokan oppilaisiin. Move!-mittauksella selvitetään toimintakykyä kestävyuden, lihaskunnon, motoristen taitojen ja liikkuvuuden osa-alueilla. Oppilaalla on heikko fyysinen toimintakyky, mikäli osa-alueiden yhteispisteytys jää alle 16 pisteen.

Porvoon arvo vuodelle 2022 on 37,40 %. Suunnan tulisi olla laskeva, mitä se Porvoossa onkin, mutta määrä on suuri ja huolestuttava.

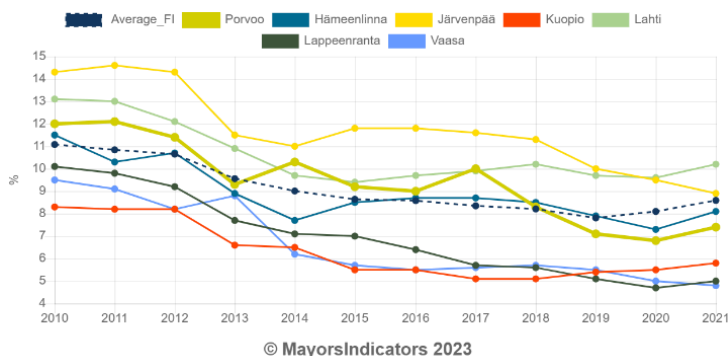
2.4.5 Nuorten heikko fyysinen toimintakyky (Move!-mittaus)

Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi (THL); MOVE! - järjestelmän kansallinen rekisteri. Tiedot haettu 13.02.2023.

Tämä indikaattori esittää Move!-mittaustavan mukaiset 8. luokan oppilaat, joilla on heikko fyysinen toimintakyky suhteessa kaikkiin 8. luokan oppilaisiin. Move!-mittauksella selvitetään toimintakykyä kestävyuden, lihaskunnan, motoristen taitojen ja liikkuvuuden osa-alueilla. Oppilaalla on heikko fyysinen toimintakyky, mikäli osa-alueiden yhteispisteytys jää alle 16 pisteen. Porvoon arvo vuodelle 2022 on 43,50 %. Suunnan tulisi olla laskeva, ja lievää laskua onkin tuloksessa. Määrä on suuri ja huolestuttava.

2.4.6 Koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret

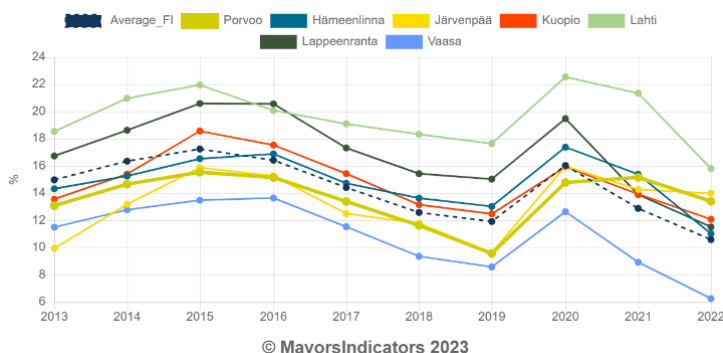
Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi (THL); Tutkintorekisteri (Tilastokeskus). Tiedot haettu 09.03.2023

Tämä indikaattori esittää koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten osuuden.

Indikaattori esittää 17–24-vuotiaiden koulutuksen ulkopuolella olevien osuuden muihin samanikäisiin verrattuna. Koulutuksen ulkopuolella oleva yksilö on määritelty henkilöksi, joka ei ole valmistunut tai opiskelija.

Suunnan tulisi olla laskeva. Porvoon arvo vuodelle 2021 on 7,40 %, ja suunta on nouseva, eli ei-toivottava. Sama ilmiö on verrokkikunnissakin.

2.4.7 Nuorisotyöttömyys

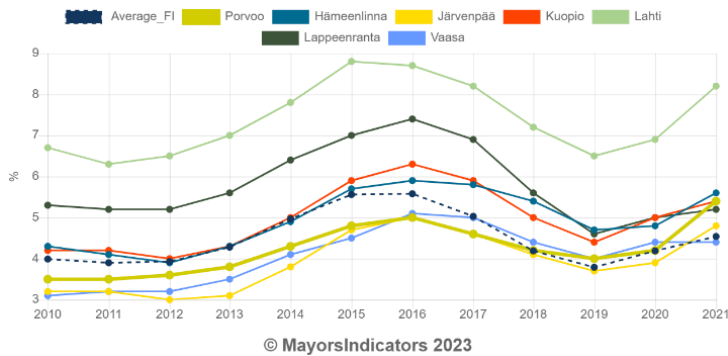
Työ- ja elinkeinoministeriö; Työvälytilasto. Tiedot haettu 13.02.2023.

Tämä indikaattori esittää nuorisotyöttömyysasteen. Tilasto esittää alle 25-vuotiaiden työttömien osuuden samanikäisestä työvoimasta. Vuosittaiset työttömyysasteet on laskettu saatavilla olevien kuukausikohtaisten työttömyysasteiden keskiarvoina. Pienten kuntien työttömyyslukuja ei voida välttämättä julkaista otannon pienuuden vuoksi. Vuoden 2022 tiedot ovat ennakkotietoja.

Suunnan tulisi olla laskeva. Porvoon arvo vuodelle 2022 on 13,40 %, ja on menossa oikeaan suuntaan.

2.5 Aikuiset

2.5.1 Rakennetyöttömyys

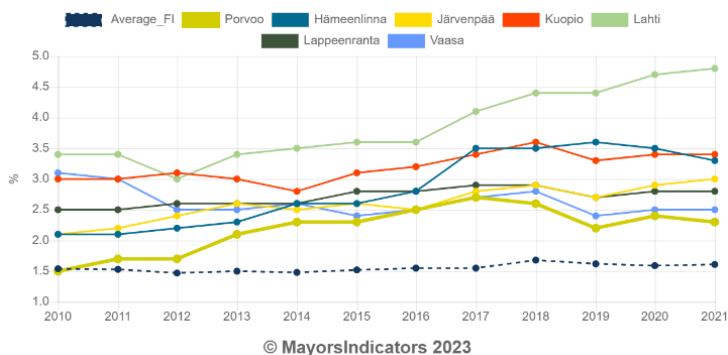

Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi (THL); Työnvälitystilasto (TEM). Tiedot haettu 11.05.2022.

Tämä indikaattori ilmaisee vaikeasti työllistytävien prosenttiosuuden 15–64-vuotiaasta väestöstä. Vaikeasti työllistytävien ryhmään luetaan pitkäaikaistyöttömät, rinnasteiset pitkäaikaistyöttömät, palveluilta työttömäksi jääneet ja palveluilta palveluille siirtyneet. Pitkäaikaistyöttömiksi on määritelty henkilöt, jotka ovat olleet työttömänä yhtäjaksoisesti vähintään 12 kuukautta.

Suunnan tulisi olla laskeva. Porvoon arvo vuodelle 2021 on 5,40 % ja nouseva, joten suunta on ei-toivottu.

2.5.2 Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saavat

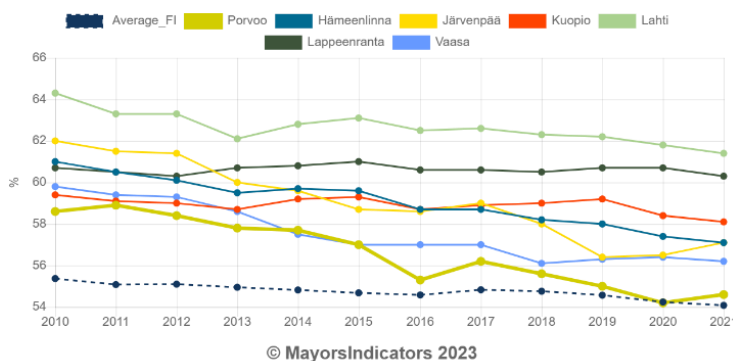

Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi (THL); Toimeentulotukirekisteri (THL). Tiedot haettu 13.03.2023.

Toimeentulotukien piirissä olevat, pitkäaikaiset tuen saajat, ilmentävät tarkemmin alueellista köyhyyttä ja esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyyttä. Pitkäaikaisesti toimeentulotukea saavat voivat olla suuremmassa uhatta syrjäytyä. Indikaattori esittää vuoden aikana vähintään 10 kuukautta toimeentulotukea saaneissa kotitalouksissa asuvien 25–64-vuotiaiden osuuden. Tilastoihin lasketaan viitehenkilö ja puoliso.

Suunnan tulisi olla laskeva. Porvoon arvo vuodelle 2021 on 2,30 %, ja se onkin pienessä laskussa.

2.5.3 Yksinasuvat ikäihmiset

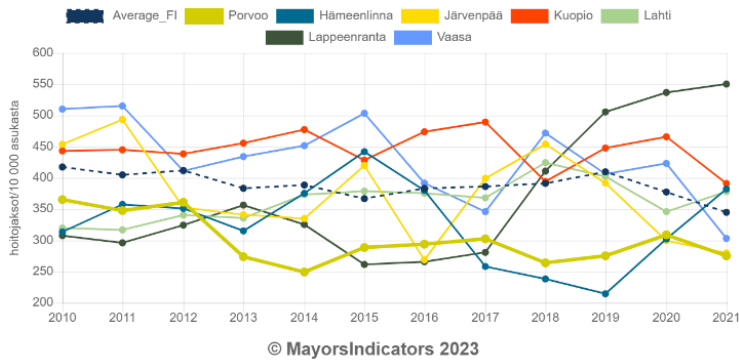

Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi (THL); Asunnot ja asuinolot (Tilastokeskus). Tiedot haettu 11.05.2022.

Yksinäisyyden tunne on yksilöllistä, eikä yksin oleva henkilö ole välttämättä yksinäinen. Yksinäisyyden tilannekuva voidaan ilmentää yksinasuvilla ihmisillä, jossa huomiotavaa on kuitenkin edellä kuvattu tekijä yksinäisyyden tunteesta.

Tämä indikaattori esittää 75 vuotta täyttäneiden yhden hengen asuntokunnat prosenttiosuutena vastaavan ikäisten asuntokunnista. Suunnan tulisi olla laskeva. Porvoon arvo vuodelle 2021 on 54,60 %, ja pientä nousua on havaittavissa.

2.5.4 Kaatumisesta johtuvat eläkeikäisten hoitojaksot

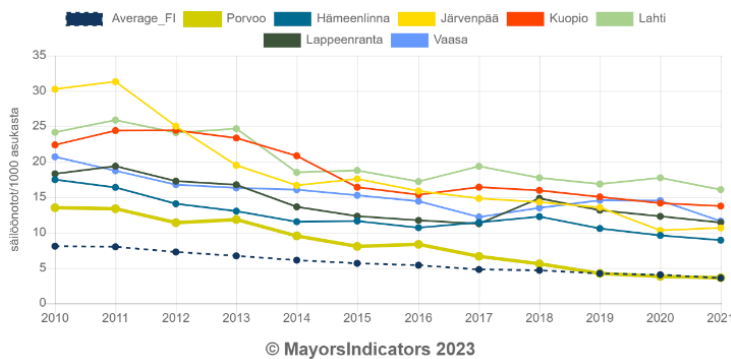

Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi (THL); Erikoissairaanhoitotilasto & Perusterveydenhuoltotilasto (THL). Tiedot haettu 01.07.2022.

Tämä indikaattori esittää kaatumisen tai puutoamisen seurauksena sairaanhoitoa saaneiden yli 64-vuotiaiden osuuden. Hoitojaksojen vuosikohtainen lukumäärä on esitetty kymmentä tuhatta samanikäistä asukasta kohden. Indikaattorin väestötietona käytetään vuosikohtaista keskväkilukua. Sairaaloihin lukeutuvat sekä yksityisen että julkisen puolen sairaalat.

Suunnan tulisi olla laskeva. Porvoon arvo vuodelle 2021 on 275,20 hoitojaksoa/10 000 asukasta. Suunta on näin ollen Porvoossa oikea.

2.5.5 Päihtyneiden säilöönnotot

Tilastokeskus; Rikos- ja pakkokeinotilastot & Väestörakenne. Tiedot haettu 21.09.2022.

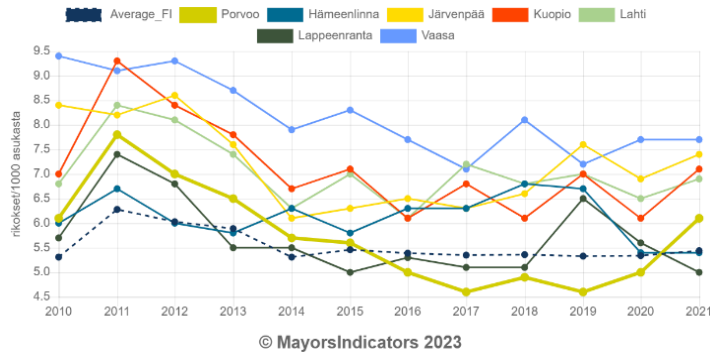
Päihteiden käytöstä saattaa aiheutua monenlaisia haittoja yleiselle turvallisuudelle, yhteiskunnalliselle rauhalle ja kansalaisten viihtyvyydelle. Päihtymys voi madaltaa riskiä aggressiiviseen käyttäytymiseen ja on aina myös terveysriski päihteiden käyttäjälle.

Päihtyneiden säilöönnotot kertovat osaltaan päihteiden ongelmakäytöstä sekä kuntien ennaltaehkäisevän päihdetyön onnistumisesta.

Tämä indikaattori kuvaa päihtymyksen takia säilöönnotettujen tapauksien lukumäärää rikoksen tekokunnassa suhteessa 1 000 asukkaaseen.

Suunnan tulisi olla laskeva ja Porvoossa se myös toteutuu. Porvoon arvo vuodelle 2021 on 3,62 säilöönnottoa/1 000 asukasta.

2.5.6 Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi (THL); Rikos- ja pakkokeinoilastot (Tilastokeskus). Tiedot haettu 01.07.2022.

Indikaattori esittää poliisin tietoon tulleiden murhien ja tappojen sekä henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten määrän tuhatta asukasta kohden. Tilasto sisältää ne rikokset, joista on tehty rikosilmoitus, rangaistusvaatimusilmoitus tai annettu rikesakko. Rikokset esitetään tekopaikan mukaan. Asuinalueiden turvallisuudella on merkittävä vaikutus väestön tyytyväisyyteen.

Suunnan tulisi olla laskeva. Porvoon arvo vuodelle 2021 on 6,10. Porvoossa suunta on nouseva ja ei siis toivotun mukainen.

3 Hyvinvointisuunnitelman toimenpiteet

Alla olevaan toimenpidetaulukkoon on kirjattu työn edistyminen vuonna 2022 liikennevaloin:

- viety suunnitellusti loppuun
- suunnitteluasteella tai aloitettu
- ei toteutunut tai ei aloitettu.

3.1 Toimenpidetaulukko

Yhteinen painopistealue	Tavoite	Toimenpide	Seuranta 2022
1. Aukkaiden osallisuus ja asiakaslähtöinen toiminta	Osallisuuden vaikuttavuuden parantaminen.	Osallisuuden huolellinen määrittely ja kuvaaminen. Vastausprosenttien nostaminen eri kyselyihin sekä kyselyiden koordinoiti. Osallistavaa budjetointia viedään eteenpäin.	- Ei vielä käynnistetty 2022. Osallisuuskoordinaattori on hyväksytty henkilöstösuunnitelmaan vuodelle 2023 ja rekrytoidaan 2023. - Ei vielä käynnistetty. Osallisuuskoordinaattorin myötä etenee koordinoiti. - Aloitettu valmistelut. Osallistava budjetointi viety talousarvioon vuodelle 2023.
	Asiakaslähtöisyyden lisääminen kautta organisaation.	Asiakaslähtöisiä prosesseja ja kuvaamista pitää jatkaa. Uuden organisaation ja rakenteen tuki asiakaslähtöisyyden kehittämiseksi. Palvelut näkyväksi ja paremmin löydettäväksi. Sähköisen asiakaspalvelun kehittäminen kohti yhden luukun periaatetta.	- Prosesseja on kuvattu paljon erityisesti palvelujen tuotannossa (TOS ja tietoaarkkitehtuuri). Asiakaslähtöisesti kuvaamista tulee vielä parantaa. - Organisaatio vahvistettu joulukuussa 2022. Ei voida vielä arvioida vaikutuksia tämän asian osalta tässä vaiheessa. Käytössä useita sähköisiä kanavia. - Kaupungin verkkosivujen kehitystyö hyvinvointiin liittyvän sisällön osalta.
2. Ennaltaehkäisevät ja oikea-aikaiset palvelut	Yhteistoimintamallien luominen sekä yhdys- ja rajapintojen yhteensovittaminen yhteisen hytetyön osalta.	Kolmannen sektorin ja sidosryhmäkumppanin kanssa kuvataan rajapinnat ja prosessit sekä työnjako. Tehdään sopimukset kuntoon eri toimijoiden kanssa ja uudistetaan avustusohjeet. Avustuksilla tuetaan paikallista hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisen työtä. Yhdistysten rooli porvoolaisten arjessa on merkittävä. Lapsiystävällisyyttä edistetään ja sovitetaan yhteen toimenpiteitä. Lasten ja nuorten	- Työtä on käynnistetty 2022. Liittyy myös avustuskäytänteisiin. Vaatii vielä määrittelytyötä ja hyvinvointialueen kanssa neuvotteluita ja sopimista. - Sopimuksia on kartoitettu. Uusia kumppanuussopimuksia ei ole laadittu. Uusia avustusohjeita on valmisteltu yli toimialojen, yhdistystoimijoita osallistaen. Uudet avustusohjeet vahvistettu 2/2023. - Sivistyslautakunta on hyväksynyt lapsivaikutuksen vaikutuksen arviointimallin, joka lähetetty kaupunginhallitukselle edelleen kehitettäväksi.

		hyvinvointisuunnitelma valmistuu. Linkittyy omalta osaltaan turvallisuuteen ja kiusaamisen ehkäisyyn.	(Hyväksytty 3/2023). Lapsivaikutusten vaikutusten arvioinnin kokonaisuus osana hyvää hallintotapaa. - Valtuuston hyväksymä oppimisen ja hyvinvoinnin toimenpideohjelma toteutettiin vuosina 2021–2022. Tulokset raportoitu sivistyslautakunnalle syksyllä 2022. - Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma valmistettiin ja se hyväksyttiin alkuvuonna 2023. Kaupungin järjestämisvastuulla olevat lasten ja nuorten hyvinvoinnin teemat ja tarpeet, kootaan jatkossa yhteen Porvoon kaupungin hyvinvointikertomukseen ja -suunnitelmaan. Tämän lisäksi on tarkoitus sopia hyvinvointialueen kanssa yhteisiä tavoitteita eri ikäisten osalta. - Kiusaamista ehkäisevä työ on resursoitu (koordinaattori ja koulukoutsit sekä erityisen tuen palvelut).
	Ennaltaehkäisevän työn tunnistaminen kuntaorganisaatiossa.	Määritellään uuden kuntaorganisaation rakenteesta ennaltaehkäisevät toiminnot ja prosessit. Vastuutetaan ennaltaehkäisevän työn palveluketjut ja yhteistyö hyvinvointialueen kanssa.	- Työ aloitettu loppuvuonna 2022. Koulujen opetussuunnitelmissa ja varhaiskasvatussuunnitelmassa on runsaasti toimenpiteitä tästä kirjattu ja toimeenpantu. - Työ aloitettu loppuvuonna 2022.
	Ylläpidetään ja lisätään ehkäisevää toimintaa.	Tarjoamme jatkossakin monipuoliset liikunta-, kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut laajasti Porvoon alueella. Kulttuurin rooli toimintakykyä ylläpitävässä ja ennaltaehkäisevässä työssä on merkittävää kaikille ikäryhmille. Kulttuurihyvinvointi keskiössä. Kehitetään edelleen ennaltaehkäisevän toiminnan monitoimijuusmalleja ikäihmisille.	- Jatkuvaa työtä. Kehittämistä lyhyellä aikavälillä, erityisesti palveluiden löydettävyydessä. - Minikultis, muskarit osana varhaiskasvatuksen päivää. Suomen harrastusmallin kerhot joka koulussa. Jatkuvaa työtä. Eteneminen kulttuuriohjelman mukaisesti. - Jatkuvaa työtä. Palvelutalojen taidetarjonta, seniorkultis-kokonaisuus. Kombin IKIS-tuvat.

Huomioidaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat suunnittelussa ja toiminnassa ja hyödynnetään elinkaarimallin mukaista työryhmärakennetta.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteet.

Työikäisten hyvinvointi ja sen koordinointi.

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman toimenpiteet.

Maahanmuuttajien kotoutumisen ohjelman toimenpiteet.

Työttömien kiinnittyminen työelämään eri keinoja hyödyntäen. Esim. työllisyyden kuntakokeilu, nuorten kesätyöllistäminen, palkkatukityöllistäminen, työllisyyspalveluiden palveluvalikoima, elinkeinoyhteistyö ja tiiviimpi yhteistyö koulutuksen järjestäjien kanssa.

● Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteutus tehdään opetussuunnitelmien, varhaiskasvatuksen suunnitelmien ja vuosisuunnitelmien kautta. Erityisen tuen ja oppilashuollon osuudesta on omat lakisääteiset ja velvoittavat ohjelmat ja suunnitelmat toimenpiteineen ja tavoitteineen. Ehkäisevä ja etsivä nuorisotyö kohdennettuna erityisesti vapaa-aikaan. mm kerhot, nuorisotilat, leirit, yksilö- ja ryhmätapaamiset sekä teematapahtumat. Koko Ohjaamon toiminta.

● Koordinoitu ja kartoitettu osana Hyryn tehtäviä. Elinkaarimallinen työryhmärakenne ei toteutunut. TE24 on kesken kuntien välisenä yhteistyönä.

● Kyseinen suunnitelma tulee uudistumaan ja jatkautumaan kunnan ja hyvinvointialueen vastuulle. Lisäksi tähän tulee yhteisesti neuvoteltuja sovittuja tavoitteita hyvinvointialueen kanssa.

● Ohjelman toimenpiteitä on esitelty Hyrylle ja tästä on erillinen osio sekä liite kohdassa 3.3. Operatiivisen toiminta Ukrainalaisten osalta on vienyt paljon aikaa. Ukrainalaisia tullut Porvooseen noin 200 ja heitä on pystytty sijoittamaan palveluihin ja toimintoihin hyvin, MOI-hanke toiminut tukena kuten järjestötkin.

● Porvoon kaupungilla on käynnissä työllisyyden kuntakokeilu 1.3.2021 - 31.12.2024. Kokeilun toiminnan myötä kaikki alle 30-vuotiaat, kaikki vieraskieliset ja kaikki yli vuoden työttömänä olleet työnhakijat ovat saaneet henkilökohtaisen omavalmentajan työllistymisensä tueksi. Porvoon työllisyyspalvelut/kuntakokeilu hyödyntää TYP-lain mukaisia työllistämisen tukia kuten palkkatukea ja työkokeilua, ja lisäksi myöntää kuntalisää yrityksille, yhteisöille ja yhdistyksille työttömän työnhakijan palkkakustannuksiin. Yritysten ja oppilaitosten kanssa järjestetään rekrytointitilaisuuksia kaikenikäisille työnhakijoille; Duunitehdas helmikuussa <https://duunitehdas.fi/> ja alakohtaisia tarpeen mukaan. Nuorten työllistämistä tuetaan tämän lisäksi kesätyö- ja yritysseteleiden muodossa

		Eri ikäisten mielen hyvinvointi ja ehkäisevä päihdetyö. Kehitystyötä tehdään laajalla rintamalla. Ehkäisevässä päihdetyössä valistusvastuuta jää myös kuntaan ja sen malli tulisi uudistaa osana kuntatyötä.	 https://www.porvoo.fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/nuorten-porvoo/ohjaamo/kesatyoseteli/ .	Tämä liittyy hyvinvointialueen työnjaon jakamiseen. Ehkäisevä päihdetyö kuntaorganisaatiossa on ollut keskusteluissa loppuvuonna 2022. Ei ratkaisuja vielä 2022. Työnjako ja järjestämisvastuu kyseisen teeman osalta tarkennuu vuoden 2023 aikana.
Ravitsemuksella hyvinvointia	Parannetaan kouluruokailun houkuttelevuutta ja lasten ja nuorten osallisuutta kouluruokailuun.			Työ on käynnistetty. Pilottihanketta on valmisteltu ja se käynnistyy vuoden 2023 aikana. Osana talousarviota vuodelle 2023 on kouluruoan laatuun tehty merkittävä panostus. Laatu-työtä ja lasten ja nuorten osallistamista (kouluruokakysely ja oppilaskunnat) on lisätty uusien keinoin. Valtakunnallinen kouluruokailun strategia on julkistettu.
	Välipalat otetaan käyttöön peruskoulussa ja luki- ossa parantamaan hyvinvointia ja oppimiskykyä.			Välipalat otettiin käyttöön 9/2022.
	Haetaan moniammatillisesti keinoja puuttua yli 20-vuotiaiden lihavuuteen.			Työ ei ole vielä alkanut.
Monipuolinen yhteistyö eri tahojen kanssa	Ikääntyneille tuotetaan moniammatillisesti tietoa hyvästä ravitsemuksesta eri keinoja hyödyntäen.			Kansalaisopiston kurssitarjonta, kokkikerhoja ja valistusta.
	Viestitään ravitsemuksen merkityksestä laajasti eri ikäisille.			Työ ei ole alkanut. HVA yhdyspintaa.
Monipuolinen yhteistyö eri tahojen kanssa	Aito vaikuttaminen ja dialogisuuden edistäminen tunnelman parantamiseksi eri sidosryhmien vä- lillä.			Osa jatkuvaa työtä. Erillistä edistämistyötä ei ole aloitettu.
	Digiohjelman mukaisten digiratkaisujen ja verk- koratkaisujen hyödyntäminen mahdollisimman kattavasti.			Työ on käynnissä. Vuoden 2022 aikana mm: au- tomatoitu rajapintoja järjestelmien välillä, jotta sisäinen ja ulkoinen asiointi helpottuisi. GDPR- linjauksia ja yksityisyyden suojaa viety eteenpäin todella paljon. Henkilöstöä koulutettu. Hyvää

		Infokirjeet asiakkaille ja kuntalaisille palveluit- tain.	 hallintoa ja läpinäkyvyyttä lisätty (Dynasty). Digi- tukea on tuotu näkyväksi verkkosivuille.
	Hyte viestinnän lisääminen	Lisätään viestinnän ja markkinoinnin avulla asukkaiden hyvinvointia ja houkutellaan uusia asukkaita. Henkilökunnan osaamisen kasvattaminen saa- vutettavien materiaalien teossa ja julkaisemissa.	 Kohdennettua viestintää eri asukasryhmille, mm. liikunnan ja kirjaston sähköiset uutiskirjeet sekä Wilma- ja Daisy-viestintä koulutus- ja varhais- kasvatuspalveluiden asiakkaille. Osa viestinnän ja markkinoinnin jatkuvaa työtä. Käytössä on sähköinen koulutus.
3. Hyvinvointia tukeva ympäristö	Edistetään turvallista ympäristöä ja ar- jen turvallisuutta.	Turvallisuuskyselyn tulokset ja niiden käsittely ja asioiden edistyminen. Aloitetaan turvallisuuskävelyt valituilla alueilla ja dokumentoidaan, edistetään ja arvioidaan niitä.	 Uutta turvallisuuskyselyä ei toteutettu vuonna 2022. Turvallisuuskävelyitä ei ole käynnistetty. Paikalli- nen turvallisuustyöryhmä jäi tauolle odottamaan rekrytointia ja hyvinvointialueuudistuksen ra- kenteita.
	Arjen turvallisuustyö ja kiusaamisen ehkäisy on tiivis osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.	Porvoossa arjen turvallisuusasioita ja kiusaami- sen ehkäisyä edistetään eri suunnitelmien toi- menpiteillä ja eri työryhmien avulla ja käytännön toteutuksilla.	 Kiusaamisen ehkäisyn toimenpideohjelma ete- nee suunnitelmallisesti ja siitä on raportoitu erik- seen kaupunginhallitukselle. Iltakouluja järjes- tetty sivistyslautakunnalle. Yhteistyössä Laurean kanssa tehdyt opetushallituksen koulutusvideot. Palkattu uusi koordinaattori kokonaisuutta kehit- tämään.
	Esteettömyysasioiden arkeen saatta- minen läpi organisaation	Uusien asuinalueiden, rakennusten ja luonto- kohteiden esteettömyyden varmistaminen, jotta kaikki kuntalaiset pääsevät niistä nauttimaan. Esteettömyyskävelyt.	 Osa jatkuvaa työtä. Toteutettiin esteettömyyskartoituskävely Taide- tehtaalla ja lähiympäristössä.
	Kohtaamispaikkojen tunnistaminen or- ganisaatiossa ja niiden esille nostami- nen ja niistä viestiminen.	Suunniteltaessa uusia toimintaympäristöjä ja op- imisympäristöjä sekä uusia asuinalueita nime- tään yhteiset kohtaamispaikat ja tehdään niille toimintakonsepti. Toimintakonseptit	 Avointa tilaa löytyy paljon (kirjastot, nuorisotilat, ulkotilat, lähiliikuntapaikat, urheilukentät, luistelu- radat). Koulujen pihilla olevia lähiliikuntapaik- koja saa käyttää.

		kohtaamispaikoille tehdään asiakaslähtöisesti ja eri asiakassegmenteille sopiviksi.	Ulkopuolisten toimijoiden käyttöön tarjolla oleviin kaupungin omistamiin toimitiloihin on vahvistettu vuokrahinnasto, jossa on rekisteröidyille porvoolaisyhdistyksille edullisempi hinta kuin muille toimijoille. Myös maksuttomia tiloja on tarjolla. Tilavarausjärjestelmää kehitetty sähköiseen varaukseen ja sähkölukkoihin.
	Arkiaktiivisuuden lisääminen ja yhteinen ja koordinoitu tapahtumatuotanto.	Kävelyn ja pyöräilyn edellytysten parantaminen edelleen. Keskusta-alueen lähiliikuntapuisto. Kokonniemen tulevaisuus on myös erinomainen panostus kuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen. Tapahtumien yhteensovittaminen ja yhdessä suunnittelun, viestimisen ja toteuttamisen edistäminen. Huomioidaan myös Taidetehdas ja kaupungin tilat, joita vuokrataan eri tilaisuuksiin.	● Etenee, useita koulujen pihoja tehty myös lähiliikuntapaikoiksi keskustassa (kuten Lyceiparken, Linnajoki). Jokikadun muutos pyöräkaduksi Mannerheiminkadun ja Aleksanterinkadun välillä otettiin käyttöön kesällä 2022, mutta pieniä viimeistelyitä tehtiin vielä syksyllä. Näsin ja Peippolan suunnan pyöräliikenteen pääreitti on Liikenne- ja viestintävirasto Traficomien valtionavustusta saanut kehittämishanke, jonka tavoitteena on parantaa kävelyn ja pyöräilyn olosuhteita sekä selkiyttää järjestelyitä erottelemalla jalankulku ja pyöräily toisistaan. ● Kokonniemen kehittämistyö etenee suunnitelmallisesti: https://www.porvoo.fi/asuminen-ym-paristo/kehittyva-kaupunki/kaupunkikehityshankkeet/kokonniemen-liikuntakeskus/ ● Ei vielä käynnistynyt.

3.2 Kotoutuminen

Maahanmuuttotoimikunta seuraa ja arvioi vuosittain kotoutumisen edistymistä. Toimikunnan tehtävänä on vastata kotoutumisen edistämisen tavoitteellisuudesta, kehittämisestä ja seurannasta hallinnollisella ja päättävällä tasolla. Ohjelmaan on kirjattu, että maahanmuuttotoimikunta raportoi suunnitelman toteutumisen vuosittain hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmälle ja osana hyvinvointisuunnitelman raportointia edelleen kaupunginhallitukselle. Puolivuotiskatsaus on annettu Hyrylle 19.10.2022. *Liite 2: Kotoutumisen ohjelma 2022–2024, seuranta ja mittarit ajalla 1.1. - 30.6.2022.*

Mihin ohjelman edistymistä raportoidaan jatkossa, tulee tarkistaa vuoden 2023 aikana, koska koko hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen organisointirakenne uudistuu. Kotoutumisen ohjelman päävastuu on hyvinvointialueuudistuksen myötä siirtynyt kaupungin kotouttamispäällikölle 1.1.2023.

4 Valtakunnalliset nostot

Valtakunnalliset mittarit osoittavat, että nuoret kuolevat ennen aikojaan huumeisiin ja itsemurhiin. Huumekuolemat ovat selkeimmin kasvussa (Tilastokeskus, kuolinsyyt 2021). Tähän on kunnan keinona erityisesti ehkäisevä päihdetyö, eli mitä harvempi ihminen alkaa käyttämään päihteitä, sitä vähemmän kuolemia tulee.

Menetettyjä elinvuosia (PYLL) mitataan analysoimalla alle 75-vuotiaiden suomalaisten kuolinsyitä. Itä-Uusimaa pärjää hyvinvointialueiden vertailussa hyvin ollen indeksillä sijalla 5/23, joka on jonkin verran maan keskitasoa parempi. Itä-Uudellamaalla kolmen kärki on muuten sama kuin maassa keskimäärin, mutta itsemurhat ja iskeemiset sydänsairaudet vaihtavat järjestystä: 1. alkoholi, 2. iskeemiset sydänsairaudet, 3. itsemurha. (FCG)

Tilannekuva toimintakyvystä on huolestuttava. Viime aikoina esillä on ollut erityisesti liikunnan yhteys mielenterveyteen sekä lasten ja nuorten liikunnan vähäisyys. Suunnan muutoksella on suuri merkitys sekä työelämälle että kansanterveydelle. Valtakunnallisten tutkimusten mukaan vain noin kolmasosa lapsista ja nuorista saavuttaa liikkumissuosituksen (LIITU 2022). Noin 40 % oppilaista fyysinen toimintakyky on tasolla, joka voi vaikeuttaa arjessa jaksamista (Move 2022). Lasten ja nuorten liikkuminen vähentyy huomattavasti siirryttäessä nuoremmista vanhempiin ikäryhmiin. Lukiolaisilla liikkumisen määrä on jopa vähäisempää kuin työikäisillä aikuisilla (UKK-instituutti, Liikuntaraportti 2022).

UKK-instituutin kustannuslaskuri näyttää liikkumattomuuden ja paikallaanolon aiheuttamien kansansairauksien kustannukset koko Suomessa sekä hyvinvointialueittain ja kunnittain. Kustannuslaskurin mukaan Porvoossa 76 prosenttia liikkuu liian vähän ja 83 prosenttia on liikaa paikallaan ja tämä osaltaan aiheuttaa arvion mukaan miljoonaluokan epäsuoria ja suoria kustannuksia. (UKK-instituutti)

Varusmiesten kunto on romahtanut. Kestävyyskunnan heikentyminen ja ylipainon yleistyminen näkyvät myös varusmiesten kunnossa. Nuorten miesten fyysinen kunto on sukeltanut tasaisesti jo 1970-luvulta alkaen. Heikentyminen näkyy erityisesti 3000 metriä juosseiden määrässä; vuonna

2021 viisi prosenttia varusmiespalveluksen aloittavista nuorista pystyi siihen (vuonna 1979 noin 25 %). (Puolustusvoimat)

Tuki- ja liikuntaelinsairaudet ovat nousseet tilastoissa ohi mielenterveyden uusimpien työkyvyttömyys eläkkeiden listalla. Liikunta on merkittävin itsehoidon keino, terveen painon ohessa. (Eläketurvakeskus)

lääkkäiden liikuntaan kannattaa myös investoida. Riittävä päivittäinen liikkuminen tukee monien kansansairauksien ehkäisyä, hoitoa ja kuntoutusta. Säännöllisillä voima-, tasapaino- ja toiminnallisuusharjoitteilla voidaan ehkäistä joka toinen kaatumismurtuma. Liikkuminen vahvistaa mielen hyvinvointia, ja hyvä toimintakyky mahdollistaa laadukkaita eläkevuodet. (Ikäinstituutti)

5 Johtopäätökset

Porvoolaiset voivat hyvin valtakunnallisessa vertailussa, esimerkiksi koulutuksen ulkopuolille jäävien nuorten määrä on laskenut ja lapsiperheet pärjäävät verrattain hyvin, kun arvioidaan lapsiköyhyyttä ja toimeentulotukea saavien määrää. Porvoossa liikunnalliseen elämäntapaan ja ylipainon vähenemiseen tulisi kiinnittää huomiota kaiken ikäisten osalta. Lapsista 4–5 luokkalaisista 86,8 prosenttia liikkuu vähintään tunnin päivässä, kun vastaava luku 8-9 luokkalaisista on enää 22,5 prosenttia ja vastaavasti lukiossa 21,8%. Peruskoulun 8. luokkalaisten kestävyys, lihaskunto ja motoriset taidot ovat 6 prosenttia heikommat kuin 5. luokkalaisilla. Melkein kaksi kolmasosaa yli 17-vuotiaista liikkuu liian vähän suosituksiin verrattuna.

Koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten määrä on selvästi laskenut vuodesta 2010 alkaen, jolloin Porvoossa koulutuksen ulkopuolella oli noin 12 prosenttia nuorista, kun vastaava tuorein luku on 7,4 prosenttia. Nuorisotyöttömyysaste Porvoossa oli 13,4 prosenttia vuonna 2022. Kun vertaillaan koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten määrää tai nuorisotyöttömyyttä, Porvoo sijoitettu verrokikaupunkien keskikastiin. Nuoret ovat tässä ryhmässä 16-29 vuotiaita ja kattaa näin ollen myös vanhemmat kuin 2.asteen nuorten ja oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat.

Paikalliset mittarit osoittavat, että liikunnalliseen elämäntapaan ja ylipainon vähenemiseen tulisi kiinnittää huomiota kaiken ikäisten osalta. Aikaisemman tehdyn arvion mukaan tulisi myös kootummin vaikuttaa kaupungin keinoin kaikkien kuntalaisten mielen hyvinvoinnin vahvistamiseen sekä osallisuuteen ja osallisuuden kokemukseen. Menetettyjen elinvuosien (PYLL) osalta, voidaan tunnistaa ehkäisevän päihdetyön korostaminen kunnan keinoin, koska suurin aiheuttaja ennenaikaisiin kuolemiin on porvoolaisilla edelleen alkoholi ja valtakunnallisestikin nuorten huumekuolemat herättävät suurta huolta. THL-kyselyitä koordinoidaan kaupungissa jo nyt, mutta niiden vastaamistarkkuuteen tulee panostaa, ja erityisesti perusopetuksen koulujen vastausprosenttia tulee nostaa.

On hyvä tunnistaa, että mittaaminen on subjektiivista ja mittareita on merkittävä määrä ja harmillisesti moni mittareista on jälkiarviontina toteutettua, jolloin tilannekuva ei aina hahmotu oikea-aikaisesti. Eri indikaattoreiden avulla voidaan kuitenkin havaita trendi ja vertailla Porvoon tilannetta muihin. Lähtökohtaisesti indikaattorikokonaisuus ja sen hyödyntäminen optimaalisesti on muokkautumassa ja muokkaantuu koko ajan.

Tiedostamme, että osalle porvooolaisista kasautuu erilaisia ja erikokoisia ongelmia, jotka varjostavat elämää ja heikentävät hyvinvointia. Polarisaatio ja eriytymiskehitys näkyy palveluissamme ja erityisesti kouluissa on tätä huolta nostettu esille. Tästä syystä toimenpiteitä pitäisi suunnata erityisesti heikommassa asemassa oleville ja uudella resurssiajattelulla. Tätä voidaan tehdä toimintatapa-muutoksien mukauttamalla paremmin palveluita eri tarpeiden mukaan ja eri kohderyhmille. Olemassa olevia resursseja tulisi myös kohdentaa vielä paremmin tarvelähtöisesti kuten esimerkiksi Kasvun ja oppimisen toimialalla tehdäänkin hyödyntämällä kolmiportaisen tuen mallia yhä tehokkaammin sekä positiivisen diskriminaation mahdollisuuksia tasavertaisuusnäkökulmasta. Perustason ja erikoistason psykososiaalinen tuki kouluissa ja perheiden arjessa tarvitsee myös enemmän resursointia ja huomiota moniammatillisesti sekä yhteistyötä ja tiedonkulun parantamista eri yhdyspinnoilla.

Syrjäytymistä tiedetään aiheuttavan köyhyys, työttömyys, matala koulutus, yksinäisyys ja mielen-terveys- ja päihdeongelmat. Käytössä on ollut Mayors Indicatorsin kokoama mittaristo, ja luvut ovat olleet joko tässä materiaalissa tai helmikuussa 2022 hyväksytyssä hyvinvointikertomuksessa. Verrokkikuntiin (Hämeenlinna, Järvenpää, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Vaasa ja kaikkien Suomen kuntien keskiarvo) verrattaessa voi todeta vielä erikseen seuraavaa:

- **Köyhyys** (sekä lapsiköyhyys että suhteellinen köyhyys) on verrokkikuntia ja Suomen keskiarvoa alempana. Eli olemme verrokkikuntia paremmassa tilanteessa.
- **Työttömyys** (rakennetyöttömyys ja nuorisotyöttömyys) on verrokkikuntiin nähden kolmanneksi korkein ja Suomen keskiarvoa korkeampi.
- **Koulutustaso** on Porvoossa verrokkikuntiin nähden neljänneksi paras ja reippaasti Suomen keskiarvoa yllä. Toisen asteen koulutuksen saaneiden määrä on linjassa verrokkikuntien kanssa ja on Suomen keskiarvoa korkeampi. Koulutuksen ulkopuolella olevien 17–24-vuotiaiden määrä on verrokkikuntiin nähden keskellä ja myös Suomen keskiarvoa alempi.
- **Yksinäisyys** mitattuna koululaisten kokemana yksinäisyytenä on verrokkikuntiin nähden korkein Porvoossa ja ylittää hieman Suomen keskiarvon. Aikuisten (yli 19-vuotiaiden) osalta luku on toiseksi pienin ja, Suomen keskiarvon alapuolella.

Hyvinvointialue on aloittanut toimintansa ja tähän sisältyy myös merkittäviä lain soveltamiseen ja yhdyspintoihin liittyviä haasteita. Hyvinvointialueen kanssa tehtävä hyte-yhteistyö on vasta muotoutumassa ja yhteisiä painopisteitä, tavoitteita sekä työnjakoa tullaan tarkistamaan yhteistyössä Porvoon erityispiirteet huomioiden.

Tämän valtuustokauden aikana aloitetaan valmistelut seuraavan valtuustokauden hyvinvointityölle. Tällöin on tarkoitus saattaa valmiiksi jo käynnistetty prosessi yhdistää strategia, eri suunnitelmat ja talous mahdollisimman resurssiviisaaksi ja selkeäksi kokonaisuudeksi. Koko hyvinvointityössä on paljon toistuvia asioita, joihin tarvitaan selkeät ohjenuorat. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen määrittelytyötä tulee myös jatkaa kaikilla osa-alueilla, minkä lisäksi tämän työn sisältöä tulisi myös jalkauttaa toimialoilla yhä paremmin.

Koko hyvinvointikertomus ja -suunnitelman kokonaisuus tullaan uudistamaan. Uudistustyö käynnistyy syksyllä 2023 ja siihen on varattu myös rahoitus. Uusi pohja on tarkoitus ottaa käyttöön seuraavalle valtuustokaudelle, toki mikäli mahdollista otetaan siitä elementtejä mukaan jo aikaisemmin. Jatkossa Porvoon kaupungissa on yksi hyvinvointikertomus ja -suunnitelma, joka kuvaa kuntalaisten hyvinvoinnin tilaa, tehtyjä toimia ja tavoitteita. Tavoitteiden ja toimien tulee olla kuntatoimijoiden toteutettavissa. Materiaali tulee toimittaa hyvinvointialueelle ja julkaista julkisessa tietoverkossa. Hyvinvointikertomuksen indikaattoreiden osalta on ehdotus vähimmäistietosisältöasetukseksi (erikseen kunnat ja hyvinvointialueet) etenemässä valtakunnallisesti, joskin sitä saa muunnella kunnan tarpeiden mukaan.

Porvoon uusi organisaatio astui voimaan 1.1.2023, ja hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, erityisesti strateginen hyte, on osa Rahoitus ja strategia -yksikköä. Näin jatkuu myös vahva ajatus saat-
taa teema koko kaupungin läpileikkaavaksi asiaksi ja kytkös strategiaan, talouteen ja kestäväan
kehitykseen vahvistuu entisestään.

Loppuun vielä kiteytetty yhteenveto mihin tulisi hyvinvoinnin edistämistyössä Porvoossa keskittyä:

- toimenpiteitä pitäisi suunnata erityisesti heikommassa asemassa oleville
- olemassa olevia resursseja tulisi kohdentaa vielä paremmin tarvelähtöisesti
- perustason ja erikoistason psykososiaalinen tuki kouluissa ja perheiden arjessa tarvitsee myös enemmän resurssointia ja huomiota yhdyspinnoilla.
- liikunnalliseen elämäntapaan ja ylipainon vähenemiseen kaiken ikäisten osalta
- mielen hyvinvoinnin vahvistamiseen kaiken ikäisten osalta
- kuntalaisten osallisuuteen ja osallisuuden kokemukseen kaiken ikäisten osalta
- ehkäisevään päihdetyöhön kaiken ikäisten osalta
- Hyten määrittelyyn, hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman kokonaisuuden kehittämiseen sekä THL-kyselyiden koordinoinnin kehittämiseen
- hyvinvointialueyhteistyöhön ja yhdessä sovittuihin painopisteisiin